

TFRS 9

สืบเนื่องจากในประเทศไทยประกาศใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินกลุ่มเครื่องมือทางการเงินเป็นครั้งแรก ได้แก่ มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 32 เรื่อง การแสดงรายการเครื่องมือทางการเงิน มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 7 เรื่อง การเปิดเผยรายการเครื่องมือทางการเงิน และการตีความมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 เรื่อง การป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในหน่วยงานต่างประเทศ และการตีความมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 19 เรื่อง การชำระหนี้สินทางการเงินด้วยตราสารทุนที่เกี่ยวข้อง โดยมีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นไป

เป็นที่ทราบกันดีว่าข้อกำหนดของมาตรฐานการรายงานทางการเงินกลุ่มนี้ค่อนข้างซับซ้อนในการนำไปถือปฏิบัติ และมักเกิดคำถามประเด็นต่าง ๆ ในการนำมาตราฐานฯ กลุ่มดังกล่าวมาใช้ในบริบทของประเทศไทยซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและตลาดการเงินแตกต่างจากสากล ตลอดจนในอดีตมีวิธีการปฏิบัติทางบัญชีบางเรื่องในประเทศมีความแตกต่างกัน

ดังนั้น คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี จึงได้รวบรวมคำถามจากสมาชิกและคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำคำตอบสำหรับเป็นแนวทางช่วยให้กิจการเตรียมความพร้อมในการถือปฏิบัติตามมาตรฐานฯ กลุ่มดังกล่าวในปี 2563 โดยมีรายละเอียดคำถามคำตอบในแต่ละประเด็น ดังนี้

การรับรู้รายได้ดอกเบี้ยที่คำนวณตามวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (EIR)

ค่าธรรมเนียมรับ/จ่ายที่ถือเป็นองค์ประกอบของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Origination fee/cost) กิจการสามารถรับรู้เป็นรายได้ดอกเบี้ย โดยคำนวณจากการตัดจำหน่ายด้วยวิธีเส้นตรงตามอายุที่คาดไว้ของเงินให้สินเชื่อได้หรือไม่ หากไม่มีผลต่างอย่างมีนัยสำคัญจากวิธี EIR

เนื่องจากไม่มีผลต่างอย่างมีนัยสำคัญ จึงถือเสมือนว่ากิจการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยดังกล่าวด้วยวิธี EIR ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน เมื่อนำ EIR ไปคำนวณผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (ECL) ยอดสินเชื่อที่ใช้ในการคำนวณต้องไม่สุทธิด้วยค่าธรรมเนียมรอการรับรู้ เช่น Deferred front end fee เนื่องจาก EIR ดังกล่าวไม่รวมค่าธรรมเนียมรับ/จ่าย อย่างไรก็ตาม กิจการมีหน้าที่ในการจัดทำเอกสารหลักฐานพิสูจน์ความมีสาระสำคัญ ตัวอย่างเช่น การจัดทำในลักษณะของ Sensitivity เป็นต้น

การรับรัฐรายได้ดอกเบี้ยในกรณีกระแสเงินสดมีการเปลี่ยนแปลง จากที่ประมาณการไว้

กิจการสามารถรับรู้รายได้ดอกเบี้ยตาม EIR ที่คำนวณขึ้นใหม่จากประมาณการกระแสเงินสด ในอนาคตที่ได้ปรับปรุงแล้ว (Current EIR) ในกรณีมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขสัญญาเพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกหนี้ เช่น การลดอัตราดอกเบี้ยตามภาวะตลาด หรือสถานะลูกหนี้ โดยไม่ได้เกิดจากความเสียหายของลูกหนี้เพิ่มขึ้น ได้หรือไม่

เนื่องจากไม่มีประเด็นในเรื่องความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นของลูกหนี้ ประกอบกับ EIR เดิมจะไม่สะท้อนประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตอีกต่อไป จากการลดอัตราดอกเบี้ย กิจการจึงอาจเลือกรับรู้รายได้ดอกเบี้ยตาม EIR ที่คำนวณขึ้นใหม่จากประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตที่ได้ปรับปรุงแล้ว ทั้งนี้ กิจการต้องให้ความสำคัญกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงกระแสเงินสดจากที่ประมาณไว้ ที่อาจมีต่อการจัดชั้นหนี้ (Staging) และผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (ECL)

การจัดชั้นหนี้ (Staging) : ลูกหนี้ POCI

การจัดชั้นหนี้ที่มีการด้อยค่าด้านเครดิตเมื่อเริ่มแรกที่ซื้อหรือเมื่อเกิดรายการ¹ (POCI) ลูกหนี้ POCI เกิดจากการซื้อหนี้ที่มีปัญหาเท่านั้นใช่หรือไม่

ลูกหนี้ POCI อาจเกิดได้จาก (1) การซื้อหนี้ที่มีปัญหา และ (2) การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขอย่างมีนัยสำคัญของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ (Substantial Modification of a Distressed Asset) ใดๆก็ตาม โดยบริบทของประเทศไทยการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขสัญญา (หรือการปรับปรุงโครงสร้างหนี้) มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป % Haircut ไม่สูง จึงไม่เข้าลักษณะการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขอย่างมีนัยสำคัญ² ลูกหนี้ POCI ในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่จึงมักเกิดจากการซื้อหนี้ที่มีปัญหา ตัวอย่างเช่น บริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) รับซื้อหนี้ที่มีปัญหามาบริหาร เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขสัญญาที่เข้าข่ายการตัดรายการ (Modification with de-recognition) ในบริบทของประเทศไทย หากเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ กิจการสามารถตัดลูกหนี้เดิม และรับรู้ลูกหนี้ใหม่โดยจัดชั้นลูกหนี้เป็น Stage 1 ได้หรือไม่

1. มีส่วนสูญเสียมากกว่าหรือเท่ากับ 20% และมีการพิสูจน์ว่าลูกหนี้มีความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ (Proof of ability to pay)
2. มีการตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความและศาลเห็นชอบแล้ว และมีการพิสูจน์ว่าลูกหนี้มีความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ (Proof of ability to pay)

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขสัญญาที่เข้าข่ายการตัดรายการ กิจการต้องรับรู้รายการเป็นลูกหนี้ตามเงื่อนไขใหม่ โดย (1) รับรู้เป็นลูกหนี้ Stage 1 หากไม่เข้าเงื่อนไขที่มีการด้อยค่าด้านเครดิตเมื่อเริ่มแรก หรือ (2) รับรู้เป็น POCI หากเข้าเงื่อนไขที่มีการด้อยค่าด้านเครดิตเมื่อเริ่มแรก ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขสัญญา (หรือการปรับปรุงโครงสร้างหนี้) ที่มีส่วนสูญเสีย $\geq 20\%$ หรือมีการตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความและศาลเห็นชอบแล้ว โดยลูกหนี้มีความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ตามเงื่อนไขใหม่ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงสถานะของลูกหนี้ที่ไม่เข้าข่ายหนี้ที่มีการด้อยค่าด้านเครดิตเมื่อเริ่มแรก กิจการจึงสามารถจัดชั้นลูกหนี้เป็น Stage 1 ได้

¹ ในที่นี้ใช้คำว่า การด้อยค่าด้านเครดิตเมื่อเริ่มแรกที่ซื้อหรือเมื่อเกิดรายการ เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติ ซึ่งตาม TFRS 9 ใช้คำว่า การด้อยค่าด้านเครดิตเมื่อเริ่มแรกที่ซื้อหรือเมื่อกำเนิด

² ในที่นี้ใช้คำว่า การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติ ซึ่งตาม TFRS 9 ใช้คำว่า การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขเกือบทั้งหมด

การจัดชั้นหนี้ (Staging) : การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขสัญญาที่ไม่เข้าข่ายการตัดรายการ (Modification without de-recognition)

5.1

การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขสัญญาที่ไม่เข้าข่ายการตัดรายการ (Modification without de-recognition) เมื่อลูกหนี้ชำระเงินตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ได้ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือนหรือ 3 งวดการชำระเงินแล้ว แต่ระยะเวลาใดจะนานกว่า กิจการสามารถปรับการจัดชั้นให้ดีขึ้น ได้หรือไม่

5.1

การชำระเงินตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน หรือ 3 งวดการชำระเงินแล้ว แต่ระยะเวลาใดจะนานกว่า ได้สะท้อนให้เห็นถึงสถานะของลูกหนี้ที่ไม่เข้าข่ายการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญของความเสี่ยงด้านเครดิต (significant increase in credit risk) กิจการจึงสามารถปรับการจัดชั้นให้ดีขึ้นได้ 1 ชั้น เช่น ปรับชั้นจาก Stage 2 เป็น Stage 1 เป็นต้น

อย่างไรก็ดี สำหรับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ Stage 3 การติดตามการปฏิบัติตามเงื่อนไขใหม่เพิ่มเติมอีกอย่างน้อยเป็นระยะเวลา 9 เดือน โดยลูกหนี้ไม่มียอดค้างชำระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย เมื่อครบระยะเวลาดังกล่าว จะสร้างความเชื่อมั่นให้กิจการเห็นถึงสถานะของลูกหนี้ที่ไม่เข้าข่ายการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญของความเสี่ยงด้านเครดิต (significant increase in credit risk) กิจการจึงสามารถปรับการจัดชั้นลูกหนี้กลับไป Stage 1 ได้

ตัวอย่างการปรับการจัดชั้นของลูกหนี้ Stage 3 :

เมื่อลูกหนี้ทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และจ่ายชำระหนี้ตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ติดต่อกัน 3 เดือน กิจการสามารถปรับการจัดชั้นลูกหนี้จาก Stage 3 เป็น Stage 2 หลังจากนั้น กิจการจะติดตามการชำระหนี้ของลูกหนี้ต่ออีก 9 เดือน หากพบว่า ณ สิ้นเดือนที่ 9 นับแต่วันปรับการจัดชั้นจาก Stage 3 เป็น Stage 2 (หรือ ณ สิ้นเดือนที่ 12 นับแต่วันทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้) ลูกหนี้ไม่มียอดหนี้ค้างชำระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย จนกิจการมั่นใจได้ว่าลูกหนี้มีความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ กิจการสามารถปรับการจัดชั้นลูกหนี้กลับมาที่ Stage 1

5.2

ภายหลังการติดตามการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามข้อ 5.1 หากหนี้ดังกล่าวกลับมาที่ Stage 1 กิจการสามารถอ้างอิงระดับการจัดอันดับความเสี่ยงด้านเครดิต (credit risk rating grade) ที่ได้ทำการประเมิน ณ วันที่หนี้ดังกล่าวกลับมาจัดชั้นที่ Stage 1 ในการพิจารณาการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญของความเสี่ยงด้านเครดิต (significant increase in credit risk) ได้หรือไม่

5.2

กิจการสามารถอ้างอิงระดับการจัดอันดับความเสี่ยงด้านเครดิต (credit risk rating grade) หรือค่า PD ที่ได้ทำการประเมิน ณ วันที่หนี้ดังกล่าวกลับมาจัดชั้นที่ Stage 1 ในการพิจารณาการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญของความเสี่ยงด้านเครดิต (significant increase in credit risk) ได้ ทุกรูปแบบ กิจการต้องมีนโยบายในการประเมินความเสี่ยงและติดตามดูแลลูกหนี้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่กลับมาจัดชั้นใน Stage 1 ที่เข้มข้นกว่าลูกหนี้ใน Stage 1 โดยทั่วไป ตัวอย่างเช่น การมีเงินสำรองเพื่อรองรับความเสี่ยงที่สูงกว่า เนื่องจากโดยทั่วไปโอกาสในการผิดนัดชำระหนี้ (PD) ของลูกหนี้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่กลับมาจัดชั้นใน Stage 1 จะสูงกว่า PD ของลูกหนี้ใน Stage 1 ที่ไม่เคยทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การคำนวณพลาขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected Credit Loss: ECL) : การผูกพันวงเงินสินเชื่อ (loan commitment)

6.1

กรณีของเงินเบิกเกินบัญชี (overdraft) สินเชื่อบัตรเครดิต และสินเชื่อส่วนบุคคล กิจการสามารถคำนวณ ECL ในส่วนของวงเงินที่ยังไม่ได้เบิกใช้ (unused line) โดยพิจารณาจากพฤติกรรมการเบิกใช้ที่ผ่านมาของลูกหนี้ได้หรือไม่

6.1

กิจการควรพิจารณาทั้งจากข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ในการคำนวณ ECL โดยพิจารณาจากพฤติกรรมการเบิกใช้และการคาดการณ์

6.2

กรณีสินเชื่อเงินทุนหมุนเวียน (working capital) ประเภทอื่น เช่น ตัวสัญญาใช้เงินสินเชื่อเพื่อการค้า (trade finance) วงเงินรับซื้อลดตัวกิจการสามารถคำนวณ ECL โดยไม่พิจารณาในส่วนของวงเงินที่ยังไม่ได้เบิกใช้ (unused line) ได้หรือไม่ เนื่องจากลูกหนี้จำเป็นต้องแจ้งกิจการล่วงหน้าก่อนการใช้วงเงินในทุกกรณี ทำให้กิจการสามารถหยุดการใช้วงเงินของลูกหนี้ได้ หากลูกหนี้มีคุณภาพเสื่อมถอย หรือเข้าลักษณะมี Early Warning Sign อื่นตามที่กำหนด

6.2

กิจการสามารถคำนวณ ECL โดยไม่ต้องพิจารณาในส่วนของวงเงินที่ยังไม่ได้เบิกใช้ (unused line) หากกิจการสามารถหยุดการใช้วงเงินของลูกหนี้ได้ เนื่องจากลูกหนี้จำเป็นต้องแจ้งกิจการล่วงหน้าก่อนการใช้วงเงินในทุกกรณี

การคำนวณพลาขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected Credit Loss: ECL) : อายุที่คาดไว้ (expected life)

7

อายุที่คาดไว้ (expected life) ของสินเชื่อ revolving ที่ต้องคำนวณ ECL เช่น เงินเบิกเกินบัญชี สินเชื่อบัตรเครดิต และสินเชื่อเงินทุนหมุนเวียน กิจการสามารถคำนวณ ECL โดยพิจารณา Lifetime 1 ปี ได้หรือไม่ เนื่องจากกิจการมีการทบทวนวงเงินหมุนเวียนประเภทดังกล่าวเป็นประจำทุกปี

7

กิจการสามารถคำนวณ ECL โดยพิจารณา Lifetime 1 ปีได้ หากกิจการมีการทบทวนวงเงินหมุนเวียนประเภทดังกล่าวเป็นประจำทุกปี อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้ไม่เกี่ยวข้องกับ การพิจารณา Rating ใหม่

การคำนวณพลาขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected Credit Loss: ECL) : สัญญาค้ำประกันทางการเงิน (financial guarantee contracts)

8

กิจการสามารถพิจารณากำหนดประเภทรายการที่เป็น สัญญาค้ำประกันทางการเงินที่ต้องนำมาคำนวณ ECL โดยนำเอาแนวทางการพิจารณา รายการนอกงบดุลที่เป็นสัญญาค้ำประกันทางการเงินที่มีค่าแปลงสภาพ (CCF) ร้อยละ 100 ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิตสำหรับธนาคารพาณิชย์โดยวิธี Standardized Approach มาใช้ได้หรือไม่ ทั้งนี้ ในส่วนของการประมาณการยอดหนี้ เพื่อคำนวณ ECL กิจการจะพิจารณาจากพฤติกรรมที่ผ่านมาของลูกหนี้

8

กิจการสามารถอ้างอิงจากแนวทางการพิจารณา รายการนอกงบดุลตามประกาศดังกล่าวได้ เนื่องจากสอดคล้องกับหลักการพิจารณาสัญญา ค้ำประกันทางการเงินของ IFRS 9 ทั้งนี้ ในส่วนของการประมาณการยอดหนี้ เพื่อคำนวณ ECL กิจการควรพิจารณาทั้งจากข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

โดย คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่เผยแพร่ 2 พฤศจิกายน 2561

